

การพัฒนาการส่งเสริมการปฏิบัติธรรมของสำนักปฏิบัติธรรม
ประจำจังหวัดประจวบคีรีขันธ์

MEDITATION PRACTICE PROMOTION DEVELOPMENT OF MEDITATION
CENTERS IN PRACHUAP KHIRIKHAN PROVINCE

พระครูวิจิตรธรรมวิภักซ์ (บุญเลิศ ปณณาวุโธ)* ประเสริฐ ธิลา ** เกียรติศักดิ์ สุขเหลือง ***

Phrakhruwijitrdhammawiphat, Prasert Thiloa, Kiatisak Sukluang

Received: September 28, 2018

Revised: May 17, 2019

Accepted: September 30, 2019

บทคัดย่อ

บทความวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ คือ 1) เพื่อศึกษาสภาพทั่วไปและปัญหาของการปฏิบัติธรรมของประชาชนจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ 2) เพื่อศึกษาองค์ประกอบของสำนักปฏิบัติธรรมจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ และ 3) เพื่อเสนอการพัฒนาการส่งเสริมสำนักปฏิบัติธรรมจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ระเบียบวิธีวิจัยเป็นแบบผสมวิธี ด้วยการวิจัยเชิงคุณภาพด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 18 รูปหรือคน และการสนทนากลุ่มเฉพาะกับผู้เชี่ยวชาญจำนวน 10 รูปหรือคน วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหาเชิงพรรณนา และการวิจัยเชิงปริมาณด้วยการสำรวจกับกลุ่มตัวอย่าง คือ พระสงฆ์ในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำนวน 347 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม ซึ่งมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.979 เก็บ

* Doctor of Philosophy in Buddhist Management, Faculty of Social Science, Mahachulalongkornrajavidyalaya University.

** Department of Political Science, Faculty of Social Science, Mahachulalongkornrajavidyalaya University.

*** Department of Political Science, Faculty of Social Science, Mahachulalongkornrajavidyalaya University.

รวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย พบว่า

1. สภาพทั่วไปของการปฏิบัติธรรมของประชาชนจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ พบว่า วัดมีส่วนสำคัญในการทำหน้าที่สืบทอดพระพุทธศาสนา ด้วยสภาพสังคมปัจจุบันพระพุทธศาสนามีทั้งส่วนที่เจริญก้าวหน้าขึ้นและเสื่อมโทรมลงไป พระสงฆ์จึงเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการอบรมสั่งสอนถ่ายทอดธรรมะและการปฏิบัติธรรม การปฏิบัติตนให้เป็นที่น่าเลื่อมใสศรัทธา และเป็นผู้ที่ประพฤติดีปฏิบัติชอบจะทำให้ประชาชนยอมรับนับถือและยินดีปฏิบัติตามคำแนะนำจังหวัดประจวบคีรีขันธ์มีสำนักปฏิบัติธรรมประจำจังหวัดในทุกอำเภอ ๆ ละ 3 หรือ 4 แห่ง จึงทำให้ประชาชนสามารถเข้าปฏิบัติธรรมได้ตลอดเวลา แต่ก็ยังมีประชาชนเข้าปฏิบัติธรรมในจำนวนที่น้อย รวมถึงพระวิปัสสนาจารย์ก็ยังไม่เพียงพอ สำนักปฏิบัติธรรมแต่ละแห่งไม่มีการประสานงานกันเป็นเครือข่าย ขาดความร่วมมือในการบริหารจัดการ ทำให้ไม่สามารถช่วยเหลือสนับสนุนซึ่งกันและกันได้

2. องค์ประกอบของสำนักปฏิบัติธรรมจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ พบว่า สิ่งที่เป็นปัจจัยสำคัญทำให้ประชาชนมีความสนใจเข้าปฏิบัติธรรมขึ้นอยู่กับ 3 ส่วน ได้แก่ **ด้านสถานที่** วัดหรือสำนักปฏิบัติธรรมประจำจังหวัดต้องมีความพร้อมสำหรับการให้บริการแก่ประชาชน มีความเหมาะสม สะอาด สงบเงียบและสะดวกสบาย **ด้านบุคลากร** เจ้าสำนักปฏิบัติธรรมหรือพระวิปัสสนาจารย์ต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถ เป็นแบบอย่างของความดี มีจริยธรรม ที่ทำให้ประชาชนเห็นแล้วเกิดความศรัทธา และปฏิบัติตามได้ **ด้านการบริหารจัดการ** มีการอบรมการฝึกสอนปฏิบัติธรรมที่มีความหลากหลายเพื่อให้ประชาชนได้เลือกปฏิบัติตามความต้องการ

3. การพัฒนาการส่งเสริมสำนักปฏิบัติธรรมจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ สำนักปฏิบัติธรรมต้องมีการปรับปรุงสถานที่ให้มีความพร้อมเพื่อการใช้งานตลอดเวลา คณะสงฆ์ควรกำหนดให้มีสร้างพระวิปัสสนาจารย์เพิ่มมากขึ้น และทำการพัฒนาพระวิปัสสนาจารย์ที่มีอยู่แล้วให้มีความสามารถเพิ่มขึ้น ให้ได้รับองค์ความรู้ใหม่ ๆ ที่ทันสมัย จัดให้มีโครงการปฏิบัติธรรมเป็นประจำอย่างสม่ำเสมอ ทั้งโครงการที่เป็นแบบระยะสั้น แบบระยะยาวเพื่อให้สามารถรองรับความต้องการของประชาชนหลากหลายกลุ่ม บางโอกาสต้องให้มีการเปลี่ยนแปลงสถานที่ด้วยการให้ออกไปปฏิบัติธรรมตามหน่วยงานต่าง ๆ เช่น สถานที่หน่วยงานราชการ บริษัทเอกชน สถานศึกษา เป็นต้น

คำสำคัญ : การพัฒนา, การส่งเสริม, การปฏิบัติธรรม, สำนักปฏิบัติธรรม

ABSTRACT

Objectives of this research were; 1) to study general conditions and problems of people's meditation practice in Prachuap KhiriKhan Province, 2) to study structure of meditation centers of Prachuap KhiriKhan Province and 3) to propose the meditation centers promotion development of Prachuap KhiriKhan Province.

The findings were as follow.

1. Conditions, problems and obstacles of the meditation centers of Prachuap Khiri Khan Province were found that monasteries play the important roles in inheriting Buddhism. Since Buddhism has both tendencies to progress and decline. So monks play the most important roles in preaching and transferring Buddhadhamma to people to follow. Monks have to set the good examples with good behave to arouse the people's faith so that they will practice Buddhadhamma. There are 3 to 4 meditation centers at every district in Prachuap Khiri Khan Province, providing conveniences for people to practice meditation. There are still a few people to attend the meditation centers, also the meditation masters are limited. There is not coordination among meditation centers to help one others. Some meditation centers are located in the middle of city with many distracting environment, causing problems for meditation practice.

2. The structures or components of the meditation centers in Prachuap Khiri Khan Province were found that important factors that makes people interested in dharma practice depends on 3 parts; namely, **Place**, monasteries that are used for the meditation centers are ready and equipped with clean, peaceful and convenient facilities. **Personnel**; meditation center masters and meditation teachers must be competent and knowledgeable, good

examples, well ethical behave that induce faith and acceptance and **Management**; the meditation centers provide many methods of meditation teaching that allow people to choose in line with their preference.

3. Guidelines for the meditation centers promotion development of Prachuap khirikhan Province were that the meditation centers should regularly improved, ready for activities at all times. Sangha Order should create more new meditation teachers and develop those existing teachers with new knowledge and competency. There should be regular meditation practice with both short and long terms to serve the unpredictable needs of various groups of people. In some occasions. There should be meditation practice outside of the centers, such as government offices, private companies and educational institutes, etc

keywords : meditation practice, promotion, development, meditation centers

1. บทนำ

การปฏิบัติตามคำสอนของพุทธศาสนาถือเป็นพื้นฐานของมนุษย์สัมพันธ์ เพราะเป็นหลักคำสอนที่ขัดเกลาจิตใจของมนุษย์จากระดับต่ำไปถึงระดับสูง ตั้งแต่เข้าใจตนเองไปถึงเข้าใจผู้อื่น หากบุคคลใดปฏิบัติตามหลักพุทธศาสนาแล้ว ก็ถือได้ว่าเป็นบุคคลที่ได้นำหลักพุทธศาสนาไปประยุกต์เพื่อสร้างมนุษย์สัมพันธ์ เนื่องจากมีหลักธรรมของพระพุทธศาสนาหลายประการที่เป็นการสร้างความรักความศรัทธาให้กับคนอื่น และแน่นอนว่าเมื่อใครก็ตามที่นำหลักธรรมของพุทธศาสนาไปปฏิบัติย่อมเกิดประโยชน์แก่ตนเอง เช่น สามารถตั้งตัวให้เป็นหลักเป็นฐานได้ สามารถตั้งตนอยู่ในหลักศีลในธรรม สามารถดับกิเลสให้พ้นทุกข์ได้อย่างแท้จริง

ในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์มีสำนักปฏิบัติธรรมประจำจังหวัด จำนวน 26 แห่ง ประชาชนจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ที่เข้าปฏิบัติธรรมอย่างจริงจังยังมีจำนวนน้อย จากสถิติของผู้เข้าปฏิบัติธรรมในสำนักปฏิบัติธรรมประจำจังหวัดประจวบคีรีขันธ์แต่ละแห่ง เมื่อวัดค่าจากจำนวนผู้ปฏิบัติธรรมต่อปี ยังมีผู้เข้าปฏิบัติธรรมน้อยมาก (Statistical data for the Prachuap Khiri Khan Provincial Practice Bureau, 2018) วัดเป็นศูนย์กลางของชุมชน จึงมีความสำคัญในการทำหน้าที่ในการสืบทอดพระพุทธศาสนา สภาพสังคมปัจจุบันพระพุทธศาสนามีทั้งส่วนที่เจริญก้าวหน้าและเสื่อมโทรมลง พระสงฆ์เป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญ เป็นผู้สั่งสอน

ถ่ายทอด การปฏิบัติตนให้เป็นที่น่าเลื่อมใส การสนทนาธรรม การแนะนำ การตอบปัญหาและการแสดงธรรม อีกทั้งในฐานะที่พระสงฆ์เป็นผู้เผยแผ่พระพุทธศาสนา จึงทำให้ถูกยอมรับว่าเป็นผู้นำทางจิตใจของประชาชน การเป็นผู้ที่ประพฤติปฏิบัติชอบ จะทำให้ประชาชนยอมรับนับถือและยินดีปฏิบัติตามคำแนะนำได้ มหาเถรสมาคมให้ความสำคัญและให้การสนับสนุนการปฏิบัติธรรม โดยออกระเบียบการจัดตั้งสำนักปฏิบัติธรรมประจำจังหวัดขึ้น เพื่อส่งเสริมและควบคุมการเรียนการสอนวิปัสสนากัมมัฏฐานให้เป็นไปตามหลักที่พระพุทธเจ้าตรัสไว้ในมหาสติปัฏฐานสูตร เพื่อรองรับประชาชนพุทธบริษัทที่สนใจการปฏิบัติธรรม (Division of Buddhism, National Buddhism Office., 2010) สังคมไทยมีความเจริญก้าวหน้าในการพัฒนาประเทศด้วยเทคโนโลยีก่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลงในทุก ๆ ด้าน ทั้งเศรษฐกิจ สังคมและการเมือง ขณะเดียวกันความเสื่อมทรามทางด้านจิตใจก็เพิ่มมากขึ้น ได้กลายเป็นโรคบกพร่องทางอารมณ์ สิ่งที่จะใช้รักษาได้ดี คือ การให้รักษาทางใจอันเป็นผลที่ได้จากการปฏิบัติตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ที่เรียกกันว่า ธรรมโอสถหรือการปฏิบัติธรรม ฝึกอบรมจิตให้มีสมาธิเข้มแข็ง เพื่อให้เกิดสติปัญญา รู้เท่าทันสภาพความเปลี่ยนแปลงทางสังคม และปัญหาอันแท้จริงของชีวิต การที่จะทำให้ประชาชนสนใจศึกษาปฏิบัติธรรมและแพร่หลายได้นั้นมิใช่กระทำได้ง่าย ต้องมีองค์ประกอบเป็นเหตุปัจจัยสนับสนุนส่งเสริมหลากหลายประการ เหตุปัจจัยสำคัญประการหนึ่งก็คือ วัดที่เป็นสำนักปฏิบัติธรรมที่มีความพร้อม มีสถานที่เป็นสัปปายะเหมาะสมแก่การศึกษาอบรมปฏิบัติธรรมและมีพระวิปัสสนาจารย์สำหรับทำหน้าที่บริหารจัดการ การฝึกอบรมสั่งสอนอย่างมีคุณภาพ ในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์มีสำนักปฏิบัติธรรมที่จัดตั้งถูกต้องตามระเบียบมหาเถรสมาคม จำนวน 26 แห่ง แต่ประชาชนผู้สนใจต่อการศึกษาปฏิบัติธรรมยังไม่มาก และยังขาดบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถในการเป็นพระวิปัสสนาจารย์ ขาดบุคลากรที่มีประสบการณ์ในการปฏิบัติและการอบรมสั่งสอนเรื่องวิปัสสนากัมมัฏฐาน โดยส่วนมากแล้วพระสงฆ์ในประเทศไทยจะทำหน้าที่คณฤชระ (ศึกษาเล่าเรียนพระปริยัติธรรม หรืองานด้านอื่นๆ พระสงฆ์ทำหน้าที่ด้านวิปัสสนาธุระยังมีจำนวนน้อย เมื่อเทียบกับสัดส่วนความต้องการของประชาชนผู้สนใจในการปฏิบัติธรรม

จากสภาพทั่วไปของการปฏิบัติธรรมของประชาชนจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ถ้าหากคนเรายังให้ความสนใจในการปฏิบัติธรรมแล้วค้นหาผลที่ได้จากการปฏิบัติ ประชาชนที่ปฏิบัติธรรมจนเกิดความสงบและปฏิบัติธรรมได้สม่ำเสมอ ก็จะสามารถปฏิบัติธรรมได้ในระดับที่สูงขึ้นไป การปฏิบัติธรรมทำให้เกิดประโยชน์ทั้งด้านร่างกายและจิตใจ ในด้านร่างกายจะทำให้เกิดการ

บริหาร ร่างกาย ได้เคลื่อนไหว ส่งผลดีต่อร่างกาย ช่วยฝึกความอดทน ส่วนด้านจิตใจ ผู้ปฏิบัติธรรมจะมีจิตใจผ่องใส ผ่อนคลายจากความตึงเครียด ภายในจิตใจเกิดความสงบและมีสติ จาก การที่ได้รับการฝึกปฏิบัติธรรมเพื่อพัฒนาจิตใจก็จะทำให้จิตใจเราดีขึ้นได้ ส่งผลให้มีสุขภาพดีทั้ง ทางกายและทางใจ

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาการพัฒนาการส่งเสริมการปฏิบัติธรรมของ สำนักปฏิบัติธรรมจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ว่าเหตุใดประชาชนจึงมีความสนใจหรือไม่สนใจในการ ปฏิบัติธรรมเพียงใดอย่างไร สำนักปฏิบัติธรรมที่ได้รับการจัดตั้งขึ้นมีความสำคัญต่อการตัดสินใจ เข้าปฏิบัติธรรมของประชาชนหรือไม่เพราะเหตุใด และแนวทางในการพัฒนาการส่งเสริมการ ปฏิบัติธรรมของสำนักปฏิบัติธรรมจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ให้เพิ่มสูงขึ้น ๆ ขึ้นต่อไป

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

- 2.1 เพื่อศึกษาสภาพทั่วไปและปัญหาของการปฏิบัติธรรมของประชาชนจังหวัดประ จวบคีรีขันธ์
- 2.2 เพื่อศึกษาองค์ประกอบของสำนักปฏิบัติธรรมจังหวัดประจวบคีรีขันธ์
- 2.3 เพื่อเสนอการพัฒนาการส่งเสริมสำนักปฏิบัติธรรมจังหวัดประจวบคีรีขันธ์

3. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการศึกษาวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods Research) ประกอบด้วย การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ซึ่งเก็บข้อมูลจากเอกสาร (Documentary Research) กับการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) และการ สนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) และการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ซึ่งเก็บข้อมูลจากแบบสอบถาม (Questionnaire) ซึ่งมีขั้นตอนดังนี้

1. การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research)

การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เป็นการศึกษาเอกสาร ตำรา แนวคิด ทฤษฎี งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง การสัมภาษณ์เชิงลึก และการสนทนากลุ่มเฉพาะ ประกอบด้วย

ตอนที่ 1 การศึกษาเอกสาร ตำรา แนวคิด ทฤษฎีและรายงานที่เกี่ยวข้องกับการ วิจัย

ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับสำนักปฏิบัติธรรม

ตอนที่ 2 กำหนดกรอบแนวคิด ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อผลสัมฤทธิ์การปฏิบัติธรรมของประชาชน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จากข้อมูลการสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 18 รูปหรือคน โดยใช้การวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ในบริบททั่วไปของสำนักปฏิบัติธรรม

ตอนที่ 3 การจัดสนทนากลุ่มพระสังฆาธิการ ผู้ทรงคุณวุฒิและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการปฏิบัติธรรม เพื่อหาข้อเท็จจริง ปัญหา ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อผลสัมฤทธิ์ในการปฏิบัติธรรมของประชาชนจังหวัดประจวบคีรีขันธ์

2. การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research)

การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) เพื่อสนับสนุนการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยผู้วิจัยได้ทำการศึกษาสำรวจความคิดเห็นของประชากรกลุ่มตัวอย่าง ของผู้เข้ามาใช้บริการสำนักปฏิบัติธรรมประจำจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำนวน 7 แห่ง ด้วยแบบสอบถามเพื่อให้ได้ข้อมูลพื้นฐานสำหรับประกอบารวิจัยเชิงปริมาณ ในการพิจารณาตัดสินใจในการใช้เป็นรูปแบบ แนวทางการบริหารจัดการสำนักปฏิบัติธรรม และศึกษาปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อผลสัมฤทธิ์ในการปฏิบัติธรรมของประชาชนจังหวัดประจวบคีรีขันธ์

4. สรุปผลการวิจัย

4.1 สภาพทั่วไปและปัญหาของการปฏิบัติธรรมของประชาชนจังหวัดประจวบคีรีขันธ์

วัดหรือสำนักปฏิบัติธรรมประจำจังหวัดได้จัดพื้นที่สำหรับให้พุทธศาสนิกชนให้เข้าไปปฏิบัติธรรมได้ตลอดเวลา แต่ประชาชนทั่วไปก็ยังเข้าปฏิบัติธรรมเป็นจำนวนน้อย ยังไม่ค่อยมีใครให้ความสำคัญกับการปฏิบัติธรรมมากเป็นพิเศษ กลุ่มคนส่วนใหญ่ที่เข้าวัดปฏิบัติธรรมจะเป็นกลุ่มนักเรียนนักศึกษา สำนักปฏิบัติธรรมประจำจังหวัดแต่ละแห่งดำเนินการบริหารจัดการแยกจากกัน ไม่มีการประสานงานกันเป็นเครือข่าย ไม่มีศูนย์กลางในการบริหาร ทำให้ไม่ได้รับการส่งเสริมสนับสนุนซึ่งกันและกัน จึงควรการกำหนดให้มีสำนักปฏิบัติธรรมแห่งใดแห่งหนึ่งเป็นหลักหรือศูนย์กลางของการปฏิบัติธรรม วัดแต่ละวัดหรือสำนักปฏิบัติธรรมต้องมีการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับการจัดการปฏิบัติธรรมในโอกาสต่าง ๆ ให้มากขึ้น ต้องมีการพัฒนาความรู้ความสามารถ ประสบการณ์ของเจ้าสำนักปฏิบัติธรรมและพระวิปัสสนาจารย์ให้สูงขึ้นเพื่อรองรับความทันสมัยกับสภาพการณ์ในปัจจุบันที่เปลี่ยนแปลงของสังคมอย่างต่อเนื่องตลอดเวลา

โดยเฉพาะความก้าวหน้าของเทคโนโลยีที่สามารถนำมาส่งเสริมให้การปฏิบัติธรรมมีประสิทธิภาพมากขึ้น และเพื่อเป็นการเพิ่มคุณภาพให้กับวัดหรือสำนักปฏิบัติธรรมมากยิ่งขึ้น

การบริหารจัดการของวัดหรือสำนักปฏิบัติธรรม ถ้าเจ้าสำนักปฏิบัติธรรมและพระวิปัสสนาจารย์เป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถ มีวิสัยทัศน์และบุคลากรที่มีคุณภาพจะทำให้ผลการปฏิบัติธรรมของประชาชนมีคุณภาพมากขึ้น ส่งผลให้ประชาชนเข้ามาปฏิบัติธรรมได้มากขึ้นด้วย ดังนั้น เจ้าสำนักปฏิบัติธรรมและพระวิปัสสนาจารย์จะต้องมาการฝึกอบรมเพิ่มเติมความรู้ความสามารถ เพื่อพัฒนาตนเองเพิ่มขึ้นอย่างสม่ำเสมอ ก็จะเป็นประโยชน์ต่อการให้การอบรมแก่ผู้ปฏิบัติธรรมต่อไป

จากการสรุปวิเคราะห์ข้อมูลของการสัมภาษณ์เชิงลึกของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ สรุปสาระได้ดังนี้

1) ประชาชนยังเข้าปฏิบัติธรรมอย่างจริงจังในจำนวนที่น้อย ส่วนใหญ่จะเป็นนักเรียนนักศึกษาที่เข้าปฏิบัติธรรมตามโครงการที่สถานศึกษาจัดขึ้น แต่ละโครงการปฏิบัติธรรมก็จะเป็นเพียงระยะเวลาสั้น ๆ ไม่มีการส่งเสริมให้ปฏิบัติธรรมอย่างต่อเนื่องกันไปตลอดทั้งปี

2) วัดหรือสำนักปฏิบัติธรรมประจำจังหวัดแต่ละแห่งแยกการบริหารจัดการกันเอง โดยไม่มีการประสานงานกันเป็นเครือข่าย ทำให้สำนักปฏิบัติธรรมแต่ละแห่งมีรูปแบบการปฏิบัติธรรมที่ไม่ได้มาตรฐานเดียวกันหรือเหมือนกัน หากมีการบริหารจัดการกันเป็นเครือข่าย จะทำให้สามารถเปรียบเทียบให้เห็นได้ว่าการบริหารจัดการใด รูปแบบการปฏิบัติธรรมอย่างไรมีประสิทธิภาพสูงสุด เพื่อจะได้นำมาเป็นหลักในการบริหารจัดการต่อไป

3) การพัฒนาส่งเสริมบุคลากรของสำนักปฏิบัติธรรมให้มีความรู้ความสามารถให้สูงขึ้น เพื่อให้ถ่ายทอดได้อย่างมีประสิทธิภาพ

4) การปฏิบัติตนให้เป็นแบบอย่างที่ดีงามของเจ้าสำนักปฏิบัติธรรมและพระวิปัสสนาจารย์ รวมทั้งพระสงฆ์รูปอื่น ๆ ในสำนักปฏิบัติธรรมด้วย เพื่อสร้างความเลื่อมใสศรัทธาให้เกิดขึ้นแก่ผู้พบเห็นทั่วไป

5) พระวิปัสสนาจารย์นำการปฏิบัติธรรมต้องทำให้สม่ำเสมอและถูกต้องตามแบบตรงตามหลักธรรม

6) การปฏิบัติธรรม ต้องไม่จำกัดว่าเป็นวันหยุด วันสำคัญทางพระพุทธศาสนาหรือวันพิเศษใด ๆ ควรส่งเสริมให้มีการปฏิบัติได้ทุกวัน ให้ปฏิบัติธรรมกันเป็นปกติ

7) ควรจัดให้มีการบริหารงานบุคลากรให้เป็นระบบ มีความเหมาะสม ต้องนำเอาวิธีการสมัยใหม่เข้ามาบริหารจัดการ

8) สำนักปฏิบัติธรรมแต่ละแห่งยังไม่ค่อยมีการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับการปฏิบัติธรรมให้กว้างขวางมากนัก ขาดการนำเอาวิทยากรที่ทันสมัยเข้ามาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด

9) พระวิทยากรต้องเป็นผู้ที่มีเทคนิค วิธีการ และมีจิตวิทยาในการสอน รู้จักการประยุกต์แบบการสอนการอบรมให้กับผู้เข้ามาปฏิบัติธรรม

10) การพัฒนาสำนักปฏิบัติธรรมประจำจังหวัด เจ้าสำนักต้องให้ความสำคัญกับบุคลากรด้วยการส่งเข้ารับการศึกษเพิ่มเติม ควรส่งเสริมให้บุคลากรได้ศึกษาหาความรู้ใหม่ๆ อยู่นตลอดเวลา เช่น การส่งไปอบรมเพิ่มสมรรถนะ การส่งเรียนในระดับสูงขึ้นไป

11) เจ้าสำนักปฏิบัติธรรมต้องเป็นพระวิปัสสนาจารย์หรือพระวิทยากร ด้วยตำแหน่งหน้าที่ที่รับผิดชอบ ด้วยสถานะความเป็นผู้นำ จะทำให้ประชาชนปฏิบัติตามได้โดยง่าย

4.2 องค์ประกอบของสำนักปฏิบัติธรรมจังหวัดประจวบคีรีขันธ์

ผลจากการศึกษาการสัมภาษณ์การวิจัยและวัตถุประสงค์ของการวิจัยโดยสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ด้านสถานที่

วัดทุกวัดควรจัดให้มีพื้นที่สำหรับให้ประชาชนสามารถเข้าปฏิบัติธรรมได้ตลอดทั้งปี ไม่จำเป็นต้องเป็นสำนักปฏิบัติธรรมประจำจังหวัดที่ได้รับการแต่งตั้งจากมหาเถรสมาคมเท่านั้น หากวัดใดมีสภาพวัด สถานที่ที่เหมาะสมตามหลักของอวาสาสัปปายะ ก็สามารถเป็นสถานที่ปฏิบัติธรรมได้เช่นกัน ลักษณะของสถานที่ที่มีความสัปปายะ ได้แก่ มีความสงบ ร่มรื่น มีพื้นที่ปฏิบัติแยกจากที่พัก การเดินทางสะดวก มีความปลอดภัย มีเครื่องอำนวยความสะดวกพอเหมาะแก่การเข้าปฏิบัติธรรม เป็นต้น ต้องส่งเสริมให้วัดทุกวัดเป็นสถานที่ที่สอนปฏิบัติธรรม

วัดเป็นศูนย์กลางของการปฏิบัติธรรม ด้านสถานที่จึงมีความสำคัญต้องมีความสัปปายะ เพื่อรองรับผู้ปฏิบัติธรรมได้ทั้งในด้านคุณภาพและปริมาณ อาคารสถานที่เพียงพอ แบ่งออกเป็นสัดส่วนระหว่างที่พักกับที่ปฏิบัติธรรม มีความเงียบสงบ ร่มรื่น ปลอดภัยและสะดวกสบาย สถานที่สำหรับการปฏิบัติธรรมบางแห่งบางที่สามารถจัดการเรื่องภูมิทัศน์ให้มีความสวยงาม ร่มเย็นและเป็นธรรมชาติ

สรุปได้ว่า ด้านสถานที่ปฏิบัติธรรมที่เหมาะสม ต้องมีความสัปปายะ ได้แก่

- 1) ต้องมีความร่มรื่น สถานที่พัก อาหารและห้องน้ำอย่างเพียงพอ
- 2) มีความสะอาดและมีความปลอดภัยในการอยู่ปฏิบัติธรรม
- 3) สำนักปฏิบัติธรรมแต่ละแห่งมีที่ตั้งต่างกัน บางแห่งอยู่ในชุมชน บางแห่งอยู่ห่างไกลชุมชน สภาพของสถานที่ที่แตกต่างกัน ดังนั้นการบริหารจัดการจึงแตกต่างกันด้วย
- 4) ด้านสภาพแวดล้อมมีความเหมาะสม สะอาด ร่มรื่นบรรยากาศดี เงียบสงบ ร่มเย็นเป็นธรรมชาติ
5. มีการนำเอาอุปกรณ์เครื่องใช้ที่อำนวยความสะดวกเข้ามาใช้ เพื่อทำให้มีเวลาและโอกาสในการฝึกการปฏิบัติได้มากขึ้น
6. นำเอาเทคโนโลยีเข้ามาช่วยเสริมการปฏิบัติ ทำให้เข้าใจและเข้าถึงการปฏิบัติได้รวดเร็วขึ้น

2) ด้านบุคลากร

พระวิปัสสนาจารย์ต้องพัฒนาความสามารถของตนเองให้เพิ่มขึ้นตลอดเวลา และต้องสร้างความน่าเลื่อมใสศรัทธาแก่ผู้พบเห็นทั่วไป คณะสงฆ์จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ควรจัดให้มีการส่งเสริมให้ฝึกอบรมพระใหม่ ๆ ให้เป็นพระวิปัสสนาจารย์ให้มีจำนวนเพิ่มขึ้น เพื่อให้สามารถรองรับผู้เข้ามาปฏิบัติธรรมได้อย่างเพียงพอ การมีพระวิปัสสนาจารย์จำนวนมาก ๆ และมีความหลากหลาย จะทำให้ผู้ปฏิบัติมีทางเลือกเพิ่มขึ้นในการเข้าปฏิบัติธรรม เพราะพระวิปัสสนาจารย์แต่ละรูปก็มีความสามารถที่ต่างกัน มีเทคนิคการสอนการฝึกอบรมที่หลากหลายแตกต่างกันออกไป สามารถตอบข้อซักถาม สามารถแก้ไขปัญหาได้เป็นอย่างดี เป็นผู้ที่มีวัตรปฏิบัติที่งดงามน่าเลื่อมใส เป็นแบบอย่างที่ดี

สำหรับพระวิปัสสนาจารย์ จะต้องมีคุณลักษณะของผู้เผยแผ่ตามหลักพุทธวิธี 4 ส. คือ

(1) ด้านสันตัสสนา การปฏิบัติธรรมของประชาชนในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ยังมีความจำเป็นต้องมีพระวิปัสสนาจารย์คอยให้การฝึกอบรมได้อย่างถูกต้อง พระวิปัสสนาจารย์เองก็ต้องมีการพัฒนาให้มีความสามารถเพิ่มขึ้น และต้องปรับตัวให้ทันกับโลกาภิวัตน์ เพื่อเพิ่มความหลากหลายหรือทางเลือกให้กับประชาชนได้เข้าวัดเข้าสำนักปฏิบัติธรรมให้มากขึ้น พระวิปัสสนาจารย์ที่มีความใกล้ชิดกับประชาชนหรือผู้ปฏิบัติธรรมจะทำให้สามารถให้ความรู้ความเข้าใจ อธิบายให้เห็นชัดได้มากขึ้น ทำให้รู้ว่าการปฏิบัติธรรมสามารถพัฒนาตนเองให้ประสบความสุขความสำเร็จได้

(2) ด้านสมานพนา การปฏิบัติธรรมของประชาชนในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ พระสงฆ์หรือพระวิปัสสนาจารย์ต้องให้ความสนใจและรณรงค์ส่งเสริมให้ประชาชนเข้าวัดปฏิบัติธรรมให้มากขึ้น พระสงฆ์หรือพระวิปัสสนาจารย์ต้องสร้างบุคลิกภาพที่ดี เพื่อเป็นการสร้างความเลื่อมใสให้เกิดขึ้น กำหนดโครงการปฏิบัติธรรมในโอกาสต่าง ๆ ขึ้น ไม่ว่าจะป็นในวัด ในสำนักปฏิบัติธรรม หรือหน่วยงานต่าง ๆ อาจจะเปลี่ยนเป็นการปฏิบัติธรรมนอกสถานที่บ้าง

(3) ด้านสมุตเตชนา ผู้ที่ปฏิบัติธรรมสม่ำเสมอจะเป็นผู้ที่มีความสุขุมเยือกเย็น มีบุคลิกภาพงดงาม การปฏิบัติธรรมจะทำให้เกิดศีล สมาธิและปัญญา มีความรอบคอบและสงบนิ่ง ซึ่งจะสร้างความกล้าหาญให้เกิดขึ้นได้นั่นเอง ในส่วนของพระสงฆ์และพระวิปัสสนาจารย์ก็มีส่วนสำคัญในการสร้างความกล้าหาญให้กับผู้ปฏิบัติธรรม ด้วยการปฏิบัติให้เห็นเป็นแบบอย่าง ให้กำลังใจผู้ปฏิบัติธรรมให้มีความพากเพียรอุสาหะและความมั่นใจ

(4) ด้านสัมปหังสนา การปฏิบัติธรรมจะทำให้ผู้ปฏิบัติธรรมมีความสงบทั้งทางร่างกายและจิตใจ เมื่อมีความสงบก็จะส่งผลให้เกิดความร่าเริงแจ่มใส ความสดชื่นทั้งร่างกายและใจขึ้นได้ ซึ่งทำให้ประชาชนเข้าปฏิบัติธรรมได้อย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ ในการฝึกอบรมปฏิบัติธรรมควรจัดให้มีกิจกรรมอื่น ๆ ที่ทำให้เกิดความผ่อนคลาย

3) ด้านการบริหารจัดการ

สำนักปฏิบัติธรรมแต่ละแห่งจัดให้มีการปฏิบัติธรรมตามที่พระวิปัสสนาจารย์มีความถนัด แต่ละแห่งอาจจะใช้รูปแบบที่แตกต่างกันออกไป จึงควรมีการร่วมมือกันกำหนดการบริหารจัดการเพื่อให้เป็นมาตรฐานเดียวกัน รวมถึงการพัฒนาสำนักปฏิบัติธรรมให้มีคุณภาพ เจ้าสำนักและพระวิปัสสนาจารย์ต้องมีความรู้ในด้านการบริหารจัดการ เพื่อใช้ในการบริหารสำนักปฏิบัติธรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพ แล้วให้แต่ละแห่งทำการบริหารจัดการด้วยการเสริมกิจกรรมอื่น ๆ ในการฝึกอบรมการปฏิบัติธรรมด้วยตนเอง ควรให้ผู้ปฏิบัติธรรมมีโอกาสในการเลือกรูปแบบการปฏิบัติธรรมด้วยตนเองเพื่อให้สามารถปฏิบัติธรรมได้อย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ กิจกรรมที่ส่งเสริมการปฏิบัติธรรมที่สามารถทำให้เกิดความรู้ความเข้าใจตามหลัก 4 ส. การนำเอาหลักธรรมมาเป็นเครื่องมือสนับสนุนจัดการการปฏิบัติธรรมให้เหมาะสม ซึ่งเป็นการส่งเสริมการปฏิบัติธรรมให้มีประสิทธิภาพสูงขึ้น

5. อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนาการส่งเสริมการปฏิบัติธรรมของสำนักปฏิบัติธรรมจังหวัดประจวบคีรีขันธ์” ผู้วิจัยได้อภิปรายผลดังนี้

1) ด้านสถานที่ ความคิดเห็นของพระสังฆาธิการ เจ้าสำนักปฏิบัติธรรม พระวิปัสสนาจารย์ และผู้ปฏิบัติธรรมที่มีต่อการพัฒนาการส่งเสริมการปฏิบัติธรรมของสำนักปฏิบัติธรรม ต่อด้านสถานที่ โดยมีความเห็นด้วยซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Phrakhru Sri Rattana Thamniphat Pakanont Philaphan (2016) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “รูปแบบการบริหารจัดการสำนักปฏิบัติกัมมัฏฐานของผู้นำชาวพุทธในประเทศไทย” ผลการวิจัยพบว่า สภาพทั่วไปของการบริหารจัดการ การสอนกัมมัฏฐานของผู้นำชาวพุทธในอังกฤษทั้ง 3 ด้าน คือ ด้านสถานที่ ด้านวิทยากร และด้านบริหารจัดการที่ไม่เพียงพอแก่ความต้องการ และการบริหารจัดการยังขาดสภาพคล่องตัว เนื่องจากไม่มีทุนสนับสนุนจากองค์กรต่าง ๆ ขาดเครื่องมืออุปกรณ์ในการทำงาน ขาดแคลนพระธรรมทูตที่มีความรู้ ความสามารถในด้านการสอนวิปัสสนากัมมัฏฐานและด้านภาษา อีกทั้งมีกฎหมายควบคุมการเข้าประเทศอังกฤษที่มีผลกระทบต่อการทำงานในประเทศไทย ส่วนรูปแบบที่ควรพัฒนา คือ ด้านสถานที่ ควรมีการจัดให้มีความเป็นสัปปายะสำหรับจัดกิจกรรมการสอนกัมมัฏฐานให้เพียงพอ และให้มีความอบอุ่นเพียงพอ ด้านวิทยากร ควรมีความรู้ดี ควรประพฤติดี และมีความสามารถนำหลักพระธรรม มาประยุกต์ใช้ได้อย่างเหมาะสม ด้านการบริหารจัดการ ได้มีการวางแผนงานระยะสั้นและระยะยาว ควรมีรูปแบบ การบริหารที่ชัดเจน รวมทั้งควรมีคู่มือการสอนกัมมัฏฐานและอุปกรณ์ในการเผยแผ่

2) ด้านวิทยากร ความคิดเห็นของพระสังฆาธิการ เจ้าสำนักปฏิบัติธรรม พระวิปัสสนาจารย์ และผู้ปฏิบัติธรรมที่มีต่อการพัฒนาการส่งเสริมการปฏิบัติธรรมของสำนักปฏิบัติธรรม โดยมีความเห็นด้วยซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Chalermkiat Saensri (2005) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนาบุคลากรครูด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญแบบบูรณาการ โรงเรียนบ้านแก่นทรายสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1” พบว่า การพัฒนาบุคลากรครูด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญแบบบูรณาการ เพื่อดำเนินการครบทุกกิจกรรมแล้ว ทำให้ครูมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญแบบบูรณาการ และสามารถเขียนแผนการสอนได้ จัดกิจกรรมการสอนได้ดีขึ้น ทำให้สามารถแก้ปัญหาข้อบกพร่องการสอนของครู เปลี่ยนพฤติกรรมที่ครูเน้นการบรรยายมาเป็นครูขยายการเรียนรู้เป็นการแนะนำช่วยเหลือผู้เรียนได้คิดและแสวงหาความรู้ด้วยตนเองตามความสนใจและ

ความถนัด ส่งผลให้การจัดการศึกษาของโรงเรียนมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น Phra Maha Ronnachai Mahapuno (2016) ได้วิจัยเรื่อง “การพัฒนาการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในยุคโลกาภิวัตน์” ผลวิจัยพบว่า การบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในยุคโลกาภิวัตน์ โดยเฉพาะด้านการเผยแผ่ ได้แก่ มีการพัฒนาให้พระสังฆาธิการมีความก้าวหน้าในการเผยแผ่ และทักษะการใช้ภาษาของสมัยปัจจุบันมีความพร้อมทั้งในการพูด การเทศน์ การบรรยาย การเขียนและพิมพ์ ตำราทางพระพุทธศาสนาและแต่งตำราทางวรรณคดี วรรณกรรม ตำราวิชาการ รวมถึงมีการมุ่งเน้น ให้ประชาชนมีน้าการปฏิบัติธรรมที่ถือว่าเป็นการสั่งสอนในภาคทฤษฎีและปฏิบัติที่ควบคู่กันไปจึงควรมีแผนระยะสั้นและแผนระยะยาว ในการฝึกอบรมผู้นำสงฆ์ทั้งภาคทฤษฎีและปฏิบัติด้วยการจัดให้มีการรับฟังนโยบาย หลักการเผยแผ่และฝึกการพูด การเทศน์ การบรรยายและการผลิตสื่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อที่จะได้ทำงานการเผยแผ่เชิงรุกได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3) ด้านการบริหารจัดการ ความคิดเห็นของพระสังฆาธิการ เจ้าสำนักปฏิบัติธรรม พระวิปัสสนาจารย์ และผู้ปฏิบัติธรรมที่มีต่อการพัฒนาการส่งเสริมการปฏิบัติธรรมของสำนักปฏิบัติธรรม โดยมีความเห็นด้วยซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Phra Maha Ruangdej thawornthammo Dr (2011) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การบริหารจัดการกิจการคณะสงฆ์ให้เป็นศูนย์การเรียนรู้ของชุมชนวัดไผ่ล้อม ตำบลจันทนิมิต อำเภอเมืองจันทบุรีจังหวัดจันทบุรี” เป็นการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้เพื่อบริการชุมชนในวัดเป็นการพัฒนาการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ คู่คุณธรรม เพื่อความเจริญด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมชุมชนผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยทั้งภายในและภายนอกที่ส่งผลให้ภารกิจหรือกิจกรรมของวัดบังเกิดผลสำเร็จเจ้าอาวาสสามารถสร้างวัดให้เป็นแหล่งการเรียนรู้เป็นศูนย์กลางพัฒนาคุณภาพชีวิต ประชาชนและพัฒนาชุมชน คือ 1) พระสงฆ์ชั้นปกครองของวัด ได้ประพฤติปฏิบัติตามพระธรรมวินัยอย่างเคร่งครัดเป็นแบบอย่างที่ดี สร้างความศรัทธาให้เกิดแก่ประชาชน เมื่อประชาชนเกิดความศรัทธา วัดจึงสามารถปฏิบัติภารกิจต่างๆ จนบังเกิดผลสำเร็จได้ในที่สุด 2) มีการจัดระบบการบริหารงานในวัด โดยการวางระเบียบและมอบอำนาจหน้าที่ในการปฏิบัติภารกิจต่าง ๆ ของวัดให้แก่รองเจ้าอาวาสผู้ช่วยเจ้าอาวาส และพระภิกษุสงฆ์ในวัด ตามความรู้ความสามารถรวมถึงการตัดสินใจ ได้ตามที่เหมาะสมทำให้เกิดความคล่องตัวในการดำเนินงานต่างๆ ตามภารกิจของวัดอย่างมีประสิทธิภาพ และเกิดประสิทธิผลยิ่ง 3) การสร้างคตินิยมประจำใจของเจ้าอาวาสแต่ละรูปเปรียบเสมือนสัญลักษณ์ในการเตือนใจสำหรับพระภิกษุสามเณรและประชาชนรอบวัดให้ยึดถือ

ปฏิบัติ 4) วัดสืบทอดวิธีการระบบและระเบียบปฏิบัติต่าง ๆ ซึ่งเป็นที่ยอมรับของชุมชนและประชาชน ให้คงอยู่เป็นวัฒนธรรมประเพณีคู่กับวัดสืบไป 5) วัดทำหน้าที่เป็นสื่อการในการโอนถ่ายระหว่างผู้ให้และผู้รับ เพื่อสร้างโอกาสผู้ด้อยโอกาสในด้านต่างๆ ส่งเสริมให้เกิดความเสมอภาค และเกื้อกูลกันในสังคม 6) การสร้างสายสัมพันธ์ในระหว่างวัดกับชุมชน และวัดกับประชาชน เป็นการดึงชุมชนและประชาชนเข้าหาวัดแนะนำวัดสู่ชุมชนและประชาชนเพื่อสร้างความสัมพันธ์และการพึ่งพาซึ่งกันและกัน 7) การสร้างความรู้สึกร่วมกันแก่ประชาชนว่า “วัดเป็นแหล่งชุมชน” โดยประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมใน “ศูนย์การเรียนรู้ของวัด” โดยสรุป วัดเป็นส่วนหนึ่งของชุมชน โดยมีหน้าที่หลักในการให้บริการแก่ชุมชนด้านการ ศึกษาและคุณธรรม ดังนั้นควรมีการส่งเสริมและพัฒนาวัดให้เป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ตลอดชีวิต ทั้งในด้านศาสนธรรมและความรู้รอบระบบอื่น ตามความต้องการของชุมชนและท้องถิ่น เพื่อพัฒนาจิตใจและสร้างคุณภาพการดำรงชีวิตของประชาชน Phra Maha Sontha Chomphu (2009) ได้ทำวิจัยเรื่อง ยุทธศาสตร์การเผยแผ่ศาสนาธรรมในยุคโลกาภิวัตน์ กรณีวัดพระธรรมกายและวัดหนองป่าพง” ผลของการวิจัยพบว่า การประกาศการสอนธรรมะที่ได้บ่งบอกว่า ทั้งสองวัดนี้มีชื่อเสียงและเป็นที่ยอมรับอย่างสูงต่อสาธารณะและมีความเป็นจริงในการติดต่อสัมพันธ์ กับสมาชิกซึ่งได้รับความสำเร็จเป็นอย่างสูงทั่วโลกวัดทั้งสองได้เป็นตัวอย่างเกี่ยวกับการบริหารวัดเป็นศูนย์การสอนสมณะและวิปัสสนาเป็นศูนย์กลางบำเพ็ญบุญสุนทาน เป็นการเรียนรู้เกี่ยวกับชีวิตที่ยิ่งใหญ่ โดยการใช้สื่อเชิงพหุเพื่อเชื่อมต่อเครือข่ายสมาชิกทั่วโลกโดยผ่านดาวเทียมและที่มีประสิทธิภาพสูงสุดคือ การใช้เทคนิคที่ก้าวหน้าในการสอนและการฝึกอบรมมุ่งมั่นเพื่อสร้างศักยภาพมนุษย์ความรักและความเมตตาเพื่อแบ่งปันคุณค่าในการสร้างสันติภาพภายในจิตใจของมนุษยชาติ ดังนั้นวัดทั้งสองได้กลายเป็นวัดที่มีประสิทธิภาพที่ดีที่สุดในโลก Chantana Klamchit (2003) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “รูปแบบการจัดการศึกษาและเผยแผ่ศาสนาธรรมของวัดในพระพุทธศาสนา : กรณีศึกษาวัดป่าบ้านค้อ อำเภอมืองฝิง จังหวัดอุดรธานี” ผลการวิจัย พบว่า ด้านการเผยแผ่ศาสนาธรรมได้จัดอบรมปฏิบัติธรรมและกัจฉนิมนต์ภายในและภายนอกประเทศ จัดการอบรมปฏิบัติธรรมสัญจร มีการเผยแผ่ธรรมะด้วยสื่อต่างๆ แม่บ้านผู้ปฏิบัติธรรม และการเผยแผ่ธรรมให้เด็กและเยาวชน

6. ข้อเสนอแนะ

6.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1) ด้านสถานที่ ต้องมีการบริหารจัดการวัดหรือสำนักปฏิบัติธรรมให้มีความพร้อมในการที่จะรองรับผู้ปฏิบัติธรรมไม่ว่าจะเป็นจำนวนน้อยหรือมาก สำนักปฏิบัติธรรมเองต้องมีมาตรฐานตามที่มหาเถรสมาคมกำหนดไว้ มีการปรับปรุงสถานที่ให้มีความพร้อมใช้งานได้ตลอดเวลา นำเอาเทคโนโลยีที่ทันสมัยเข้ามาใช้ส่งเสริมการอบรม ปรับปรุงสถานที่ ภูมิทัศน์ให้มีความสวยงาม มีความมั่นคงแข็งแรง

2) ด้านบุคลากร สำนักปฏิบัติธรรมต้องส่งเสริมและสนับสนุนให้สร้างพระวิปัสสนาจารย์ให้มีเพิ่มขึ้น รวมถึงการเพิ่มความสามารถให้กับพระวิปัสสนาจารย์ที่มีอยู่ก่อนแล้ว

3) ด้านการบริหารจัดการ ต้องสามารถให้การฝึกอบรมปฏิบัติธรรมที่ถูกต้องตามที่ยมหาเถรสมาคมกำหนดไว้ สำนักปฏิบัติธรรมต้องสามารถให้การอบรมได้หลากหลายรูปแบบ

4) ข้อคิดเห็น คณะสงฆ์ควรสร้างศูนย์กลางของสำนักปฏิบัติธรรมในจังหวัดขึ้น เพื่อให้การสนับสนุน ส่งเสริมการบริหารจัดการสำนักปฏิบัติธรรม รวมถึงการกำกับดูแลโดยกำหนดให้มีการประเมินผลสำนักปฏิบัติธรรมที่มีอยู่ เพื่อเป็นการตรวจสอบมาตรฐานประเมินผลสำนักปฏิบัติให้มีคุณภาพอย่างสม่ำเสมอ พร้อมให้การบริการกับประชาชนทั่วไปได้ตลอดเวลา จัดให้มีการอบรมปฏิบัติธรรมที่เป็นการจัดประจำปี ๆ ละหลายครั้ง ทั้งที่เป็นการปฏิบัติแบบระยะสั้น หรือระยะยาว

6.2 ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1) เจ้าอาวาสทุกวัดต้องเป็นพระวิปัสสนาจารย์ ที่สามารถให้การฝึกอบรมสอบการปฏิบัติธรรมให้แก่ประชาชนได้ เพราะเจ้าอาวาสจะเป็นผู้ที่มีความใกล้ชิดกับพุทธศาสนิกชนสามารถชักชวนให้เกิดศรัทธาอุปสาทาในการปฏิบัติธรรมได้โดยง่าย

2) สนับสนุนให้วัดทุกวัดสามารถเป็นสำนักปฏิบัติธรรมได้ เพื่อเป็นการส่งเสริมให้มีการปฏิบัติธรรมอย่างกว้างขวาง

3) เจ้าคณะพระสังฆาธิการต้องส่งเสริมให้มีการปฏิบัติธรรมอย่างเป็นรูปธรรมด้วยการกำหนดให้เป็นนโยบายเป็นงานของคณะสงฆ์จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ พระสังฆาธิการ พระวิปัสสนาจารย์และพระสงฆ์ทั้งหมดรับผิดชอบร่วมกัน โดยเชิญชวนให้ฝ่ายคฤหัสถ์เข้าร่วมรับผิดชอบด้วย เพื่อเป็นการประชาสัมพันธ์ให้ได้ทราบถึงการจัดงาน

4) จัดให้มีการประสานงานกันระหว่างสำนักปฏิบัติธรรมแต่ละแห่งให้สามารถสนับสนุนกันเอง แลกเปลี่ยนข้อมูลความรู้และประสบการณ์ของแต่ละสำนัก เป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาคลาลกรชาติแคคลน

5) สร้างเครือข่ายให้มีขนาดใหญ่ขึ้น เพื่อให้ความสนับสนุนกันในอนาคต เพื่อการแลกเปลี่ยนข้อมูลองค์ความรู้และเพิ่มคุณภาพ ต่อไป

6.3 ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1) ควรมีการศึกษาการตรวจสอบประเมินผลการบริหารจัดการสำนักปฏิบัติธรรม เพื่อให้มีการส่งเสริมการปฏิบัติธรรมของประชาชน

2) ควรมีการศึกษการวิจัยเปรียบเทียบปัจจัยที่ส่งเสริมการปฏิบัติธรรมของประชาชนของแต่ละจังหวัด เพื่อเป็นการนำไปสู่การประยุกต์ใช้ที่เป็นรูปธรรมในการบริหารในจังหวัดอื่น ๆ

3) ควรมีการศึกษาเพื่อการพัฒนาการบริหารจัดการสำนักปฏิบัติธรรมว่าแต่ละแห่งมีความสัมพันธ์หรือสนับสนุนกันและกันอย่างไร

References

- Anawat Ya Wichai and Suputta Sattawatwakul. (2016). *Personnel Development to Support the Education of Maha Mae Jo College To Aim for The ASEAN Community* (Research Report). Maejo University.
- Chalermkiat Saensri. *The Development of Teacher Personnel in Student-Centered Learning Management is Integrated Into Ban Kaen Sai School. Roi Et Educational Service Area Office 1* (Research Report). Mahasarakham University. 2005.
- Chantana Klamchit. (2003). *Educational Management and Propagation Model of Buddhist Temples: a Case Study of Pa Ban Kho Temple, Ban Phue District, Udon Thani Province.* (Research Report). Bangkok: Office of Education Secretariat.
- Chatchai Thammakhaburi. (2016). *Human Resource Development According to The Buddhist Guidelines of The Royal Academy Awards.* (Doctor of Thesis). Graduate School: Mahachulalongkornrajavidyalaya University.

- Division of Buddhism, National Buddhism Office. (2010). *Bureau of Dharma Practice in the Province, 2010*. Bangkok: National Buddhism Office Printing Office.
- Phra Maha Kangwalan Thirathom Moosachai. (2016). *Development of The Efficiency of The Management of The Dharma Practice in The Province*. (Doctor of Thesis). Buddhist management. Graduate School: Mahachula University Royal College.
- Phra Maha Ronnachai Mahapuno. (2016). *Development of the Sangha Administration of Buddhist Monks in the Globalization Age. Buddhist Thesis*. (Doctor of Thesis). Graduate School: Mahachulalongkornrajavidyalaya University.
- Phra Maha Ruangdejthawornthammo. (2011). *Sri Prasan Chanthanimit Sub-district Mueang Chanthaburi District Chantaburi province*. (Research Report). Academic Resource Unit, Faculty of Social Sciences, Phai Temple, Phra Luang Temple Mahachulalongkornrajavidyalaya University.
- Phra Maha Sontha Chomphu. (2009). *Strategies for Evangelism in the Globalization Age In the Case of Phra Dhammakaya Temple and Wat Nong Pa Phong* (Doctor of Thesis). Department of Public Administration. Graduate School: Valaya Alongkorn Rajabhat University Under Royal Patronage.
- Phrakhru Sri Rattana Thamniphat Pakanont Philaphan. (2016). *Management Model of The Buddhist Practice Office of Buddhist Leaders In England*. (Doctor of Philosophy Thesis). Graduate School: Mahachulalongkorn University Rajanagarindra College.
- Statistical data for the Prachuap Khiri Khan Provincial Practice Bureau. Office of Buddhism, Prachuap Khiri Khan Province. 19 May 2018.